

Týždeň od 8. do 14. júla 2018

TURÍCE (SK 2)

TEXTY NA TENTO TÝŽDEŇ

Skutky 2,1–39

ZÁKLADNÝ TEXT

³²Tohto Ježiša Boh vzkriesil a svedkami toho sme my všetci. ³³Bol vyvýšený Božou pravicom a prijal od Otca prisľúbeného Ducha Svätého, vylial ho a vy to teraz vidíte a počujete. (Sk 2,32.33)

Udalosť zostúpenia Svätého Ducha sa v našom prostredí nazýva buď *Turíce* (staroslovanská oslava plodnosti), alebo tiež *Letnice* (staroslovanské pomenovanie žatvy – letnica). Asi najvýstižnejšie je pomenovanie *Päťdesiatnica*, ktoré pochádza z gréckeho označenia tohto dňa „pentékosté“ (zo slova *pentékonta*, „päťdesiat“), keďže tento sviatok sa slávil *päťdesiaty (deň)* po sviatku *Pesach*. *Pentékosté* je gréckym pomenovaním sviatku *Šavu'ot*, ktorý má viacero významov – je to *sviatok týždňov* (2Moj 34,22), *sviatok prvého ovocia* (4Moj 28,26) a tiež pripomenutie dňa, keď Hospodin daroval Mojžišovi *Tóru*. Tento sviatok bol dňom radosti a vďačnosti a Izraeliti prinášali v tento deň pred Hospodina „prvé plody pšeničnej žatvy“ (2Moj 34,22).

Neskôr sa tento sviatok stal vhodným symbolom pre prvú duchovnú „žatvu“ v kresťanskej cirkvi, keď bol viac ako kedykoľvek predtým vyliaty Svätý Duch. V ten deň bolo pokrstených tritisíc ľudí (Sk 2,41). Táto udalosť nasledovala po Ježišovom nanebovstúpení a oslávení v nebesiach. Vyliatie Ducha bolo náhlou, nadprirodzenou udalosťou, ktorá zmenila apoštolov z jednoduchých a utiahnutých Galilejčanov na odvážnych a presvedčených ľudí, ktorí mali onedlho zmeniť svet.

Turíce sú často označované aj ako „deň narodenia cirkvi“. Kristovi nasledovníci (najprv Židia a neskôr aj pohanovia) boli takto legitimizovaní ako nové Božie spoločenstvo na zemi. Tento týždeň sa teda budeme venovať nielen udalostiam onoho sviatku po Ježišovom nanebovstúpení, ale významu týchto udalostí pre Ježišových nasledovníkov a celý svet.

PRÍCHOD SVÄTÉHO DUCHA

¹Keď nadišiel deň Turíc, všetci boli na tom istom mieste. ²Tu sa odrazu strhol z neba hukot, ako keď sa ženie prudký vietor, a naplnil celý dom, v ktorom sedeli. ³Ukázali sa im ohnivé jazyky rozdelené tak, že na každom z nich spočinul jeden. ⁴Všetkých naplnil Duch Svätý a začali hovoriť inými jazykmi, ako im Duch dával hovoriť. (Sk 2,1–4)

Učeníci poslúchli Ježišov príkaz a v Jeruzaleme čakali na zaslúbeného Ducha. Ich očakávanie nebolo pasívne – vrúcne sa modlili, úprimne sa kajali a z celého srdca oslavovali Boha. Keď po desiatich dňoch nadišla dlho očakávaná chvíľa, „všetci boli na tom istom mieste“ (Sk 2,1) – pravdepodobne išlo o rovnakú miestnosť, o ktorej sa hovorí v Skutkoch 1. Čoskoro sa však ocitli na verejnosti, kde sa zbiehlo mnoho ľudí (Sk 2,6–13).

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Prečítaj si text Sk 2,1–4. Prečo sa podľa teba zostúpenie Ducha spája s takými dramatickými prejavmi?

Udalosti, ktoré sa odohrali v hornej miestnosti, boli nesmierne búrlivé – najprv nečakaný hukot podobný víchrici, ktorý zaplnil celú miestnosť, a potom čosi, čo vyzeralo ako plamene ohňa na hlavách prítomných.

V Písme sa vietor a oheň často spájajú s *teofániou*, teda s Božím zjavením (pozri napríklad 2Moj 3,2; 19,18; 5Moj 4,15). Vietor a oheň predstavujú v Biblii aj Božieho Ducha a jeho pôsobenie (Ján 3,8; Mat 3,11). Nech už bol v prípade Turíc presný zmysel spomenutých úkazov akýkoľvek, sprevádzali a ohlasovali jedinečnú chvíľu v dejinách spasenia – zaslúbené vyliatie Ducha.

Duch pôsobil na svete nepretržite. Jeho vplyv na Boží ľud v období Starej zmluvy bol často pozoruhodný, ale nikdy sa neprejavil v plnosti. „V dobe patriarchov sa pôsobenie Svätého Ducha neraz obdivuhodne prejavilo, no nikdy nie vo svojej plnosti. Teraz učeníci na radu Spasiteľa pokorne prosili o tento dar a Kristus sa za nich v nebi prihováral. Uplatnil si nárok na dar Ducha, aby ho mohol zoslať svojmu ľudu.“ (AA 37; SA 26)

Ján Krstiteľ predpovedal krst Duchom, ktorý bude konať Mesiáš (Luk 3,16; porovnaj so Sk 11,16). Samotný Ježiš hovoril opakovane o dare Ducha (Luk 24,49; Sk 1,8). Zoslanie Ducha sa stalo prvým dôkazom toho, že Ježiš aj po svojom nanebovstúpení koná v nebesiach – v Otcovej blízkosti – v náš prospech (Ján 14,16.26; 15,26). Na Turíce sa naplnil sľub, ktorý Ježiš dal svojim učeníkom.

Hoci krst Duchom na Turíce bol jedinečnou udalosťou spojenou s Ježišovým víťazstvom na kríži a jeho oslávením v nebesiach, naplnenie Duchom je skúsenosť, ktorú môžu (a majú) prežívať kresťania vo svojich životoch (Sk 4,8.31; 11,24; 13,9.52; Ef 5,18).

- **Ako môžeš zistiť, že Duch pôsobí v tvojom živote? Ako sa dá zistiť, či Duch pôsobí v živote ľudí, ktorí sú okolo teba? Prečo je problematické posudzovať, či (a ako veľmi) koná Duch svoje dielo v živote iného človeka?**

APLIKÁCIA

DAR JAZYKOV

⁴Všetkých naplnil Duch Svätý a začali hovoriť inými jazykmi, ako im Duch dával hovoriť. ⁵V Jeruzaleme sa práve zdržiavali Židia, zbožní ľudia zo všetkých národov pod nebom. ⁶Keď zaznel ten zvuk, zbehol sa veľký dav. Boli zmätení, lebo každý ich počul hovoriť svojou vlastnou rečou. ⁷Celí bez seba a v údive si medzi sebou hovorili: Vari nie sú všetci títo, čo hovoria, Galilejčania? ⁸Ako je možné, že každý z nás ich počuje hovoriť vo svojej materinskej reči? ... ¹¹...my všetci ich počujeme rozprávať o veľkých Božích veciach svojím jazykom. ¹²Všetci žasli a v rozpakoch hovorili jeden druhému: Čo to má znamenať? (Sk 2,4–12)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

V Skutkoch 2,4 sa hovorí o tom, že dar Ducha sa prejavil hovorením v jazykoch. Hovorenie jazykmi (Sk 10,45.46; 19,6) však zďaleka nebolo jedinou manifestáciou pôsobenia Ducha. Medzi ďalšie prejavy patrilo predpovedanie budúcnosti (Sk 11,28), videnia (Sk 7,55), inšpirované kázania (Sk 2,8; 28,25), uzdravovanie (Sk 3,6.12; 5,12.16) a ďalšie obdarovania na rôzne typy služby (Sk 6,3.5).

Dar jazykov sa na Turíce neprejavil preto, že by išlo o typický alebo najdôležitejší dôkaz vyliatia Ducha. Dar jazykov sa na začiatku prejavil preto, aby pomohol rozbehnúť svetovú misiu cirkvi. Inými slovami, poverenie, ktoré dal Ježiš učeníkom (Sk 1,8), si okrem iného vyžadovalo aj dar hovorenia rôznymi jazykmi. Ak sa malo apoštolom podariť prekročiť kultúrne hranice a priniesť evanjelium aj do najvzdialenejších kútov sveta, potom potrebovali mať schopnosť prihovoriť sa rôznym ľuďom v ich jazykoch.

Prečítaj si text Sk 2,5–12. Aké dary zveril Svätý Duch vášmu spoločenstvu (alebo tebe osobne), aby ste mohli osloviť evanjeliom ľudí vo vašom okolí?

Odhady hovoria, že v prvom storočí mohlo žiť na svete osem až desať miliónov Židov. Viac ako polovica z nich žila mimo Judska. Mnohí z tých, ktorí boli na sviatky v Jeruzaleme, pochádzali z cudzích krajín a neovládali aramejštinu, teda jazyk, ktorým v tom čase hovorili Židia v Judsku.

Niet pochýb o tom, že na Turíce tvorili väčšinu obrátených Židia z rôznych krajín, ktorí mohli teraz počuť evanjelium vo svojom rodnom jazyku. Aj keby ovládali aramejštinu, predsa len ich musela silne zasiahnuť skutočnosť, že niekto v Jeruzaleme hovorí jazykom krajiny, odkiaľ pochádzajú. Skutočnosť, že apoštoli hovorili existujúcimi cudzími jazykmi, a nie nejakými extatickými jazykmi, je zrejme z výrazu *dialektos* (Sk 2,6.8). Tento termín označuje jazyk určitého národa alebo oblasti (pozri napríklad Sk 21,40; 22,2; 26,14). Apoštoli teda hovorili jazykmi Židov z rôznych častí sveta. Zážrak spočíval v tom, že jednoduchí Galilejčania mohli zrazu hovoriť cudzími jazykmi, ktoré len pred niekoľkými hodinami neovládali. Pre miestnych Židov, ktorí tieto udalosti pozorovali, ale cudzie jazyky nepoznali, bola jediným možným vysvetlením skutočnosť, že apoštoli sú opití a vydávajú zvuky, ktoré nedávajú žiadny zmysel (Sk 2,13).

APLIKÁCIA

- **Hoci sa pred očami prítomných ľudí uskutočňovalo zjavenie Božej moci, niektorí to považovali len za prejav opitosti. Ako sa dá vyhnúť podobným predsudkom, zlým úsudkom a duchovnej zaslepenosti?**

PETROVO KÁZANIE

¹⁷V posledných dňoch, hovorí Boh, vylejem svojho Ducha na každé telo. Vaši synovia a vaše dcéry budú prorokovať, vaši mladíci budú mať videnia a vašim starcom sa budú snívať sny. ... ²²Muži Izraela, počujte tieto slová: Ježiša Nazaretského Boh medzi vami potvrdil mocnými činmi, divmi a znameniami, ktoré uprostred vás, ako sami viete, vykonal Boh skrze neho. ²³A tohto muža, vydaného na základe určeného Božieho zámeru a predvídania, ste rukou zločincov pribili na kríž a zabili. ²⁴Boh ho však vzkriesil a zbavil múk smrti, lebo ho nemohla držať vo svojej moci. (Sk 2,17.22–24)

Obvinenie z opitosti dalo Petrovi príležitosť na vysvetlenie toho, čo sa deje. Vo svojej reči apoštol najprv poukázal na Písmo (Sk 2,16–21), prostredníctvom ktorého vysvetlil vyliatie Ducha ako naplnenie prorocstva.

**OSOBNÉ
ŠTÚDIUM**

Porovnaj texty Skutky 2,17 a Joel 3,1 (2,28 Roh). Ako podľa teba Peter rozumel času naplnenia Joelovho prorocstva?

Joelovo proroctvo bolo o budúcom veku spasenia (pozri Joel 3,5 /2,32 Roh/), ktoré mali charakterizovať nielen rôzne znamenania v prírode, ale aj bohaté vyliatie Ducha (Joel 3,1–4 /2,28–31 Roh/). Výkladom turíčnych udalostí vo svetle týchto prorociev sa Peter usiloval zdôrazniť dejinnú dôležitosť toho, čo sa práve odohrávalo. Peter však pri odvolávaní sa na text proroka Joela urobil jeden dôležitý posun. Kým Joel začína túto pasáž slovom „potom“ (Joel 3,1 /2,28 Roh/), ktoré poukazuje na udalosti v budúcnosti, Peter uvedený citát uvádza slovami: „V posledných dňoch...“ (Sk 2,17). Zdôrazňuje tým, že sa práve začalo záverečné dejstvo veľkého príbehu spasenia. Nejde samozrejme o úplný opis udalostí posledných dní, ale o dôkaz obrovskej naliehavosti, ktorú rozpoznala raná cirkev. A hoci apoštolí nevedeli, kedy príde koniec, boli presvedčení, že to nebude trvať dlho.

Prečítaj si text Sk 2,22–32. Prečo je pre Petra najdôležitejším posolstvom práve Ježišovo vzkriesenie?

Po zdôraznení prorockého významu Turíc sa Peter zameral na nedávne udalosti Ježišovho života a jeho smrti a vzkriesenia. Najviac vyzdvihol práve vzkriesenie, ktoré je v celom evanjeliom príbehu rozhodujúcou udalosťou. Peter považoval vzkriesenie za úplné a definitívne obhájenie Ježiša a potvrdenie jeho identity (Sk 2,22.27). Aj z Písma citoval takú stať, ktorá mala čo najviac zdôrazniť význam Ježišovho vzkriesenia (Ž 16,8–11).

Ježiš bol Mesiáš, a preto nad ním smrť nemohla mať moc. Pre Petra a pre všetkých novozmluvných pisateľov sa Ježišovo vzkriesenie stalo mocným dôkazom nielen Ježišovho mesiášstva, ale aj pravdivosti kresťanského posolstva o záchrane.

■ **Na tomto svete panuje smrť, ktorá sa dotýka nielen každého z nás, ale aj našich blízkych. Ako a prečo môže byť pre nás Ježišovo vzkriesenie povzbudením?**

APLIKÁCIA

JEŽIŠOVO VYVÝŠENIE

³³Bol vyvýšený Božou pravicom a prijal od Otca prisľúbeného Ducha Svätého, vylial ho a vy to teraz vidíte a počujete. ³⁴Ved' Dávid nevstúpil na nebesia, a predsa sám hovorí: Pán povedal môjmu Pánovi: Sed'po mojej pravici, ³⁵kým nepoložím tvojich nepriateľov za podnožku tvojim nohám. ³⁶Nech teda celý dom Izraela s istotou vie, že Boh toho Ježiša, ktorého ste vy ukrižovali, urobil Pánom aj Mesiášom. (Sk 2,33–36)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Peter vo svojej reči najprv vysvetlil, že zoslanie Ducha je naplnením starozmluvného proroctva. Potom zdôraznil význam Ježišovho vzkriesenia. Teraz sa dostáva k ďalšej časti, v ktorej hovorí o Ježišovom vyvýšení.

Prečítaj si text Sk 2,33–36. Ako rozumieš tomu, že Ježiš bol „vyvýšený“? Prečo Peter zdôrazňuje, že Ježiš je „Pánom aj Mesiášom“? Ako to všetko súvisí so zoslaním Ducha na učeníkov?

Miesto po Božej pravici je symbolom autority a moci (Ž 110,1–3). Peter na základe Písma ukazuje, že Ježišovo vyvýšenie v nebesiach mu umožnilo zoslať Svätého Ducha na svojich učeníkov. Vyvýšenie nedalo Ježišovi status, ktorý by už nemal predtým (pozri Ján 1,1–3 a 17,5). Jeho vyvýšenie vyjadruje pred celým vesmírom Otcovo najvyššie uznanie, že Ježiš je skutočným Pánom a Záchrancom (Sk 2,36).

Táto udalosť nás privádza k jednej z najdôležitejších tém Písma – k vesmírnemu sporu medzi dobrom a zlom. Duch nemohol zostúpiť v plnosti, kým Ježiš nebol oslávený a vyvýšený (Ján 7,39). Až Ježišova obeť na kríži a jeho vyvýšenie Otcom otvorilo cestu pre zoslanie Ducha (Ján 17,4.5). Ako tomu rozumieť? Ježišovo vyvýšenie znamenalo Božie prijatie toho, čo Ježiš vykonal na kríži – vrátane porážky kniežaťa zla, ktoré si uzurpovalo vládu nad týmto svetom (Ján 12,31).

Vstup hriechu na tento svet vrhlo na Boha tieň nedôvery a podozrenia. Ježišova smrť bola nevyhnutná nielen na záchranu ľudí, ale aj na obhájenie Boha a na ukázanie, že satan je podvodník a klamár. Ježiš svojou službou na zemi začal novú etapu záchrany ľudí (Luk 4,18–21). Keď vyháňal démonov alebo keď odpúšťal hriechy, vyslobodzoval vlastne satanových väzňov. Práve kríž však dával Ježišovi právomoc na také konanie. A tak keď Kristovo sebaobetovanie prijali nebesia – teda keď bol Kristus oslávený –, satan dostal rozhodujúci a zdrvivý úder. Na zem zostúpil Duch, ktorý mal pripraviť ľudí na Kristov príchod.

APLIKÁCIA

■ **Otec vyvýšil a oslávil toho, ktorého ľudia odmietli, vylúčili spomedzi seba a ukrižovali. Prečo si musíme dať veľký pozor, aby sme neodsudzovali a neponižovali nikoho, kto nie je podľa našich predstáv, kto nemá „podobu ani krásu, aby sme na neho hľadeli, ani výzor, aby sme po ňom túžili“?**

PRVÉ OVOCIE

³⁶Nech teda celý dom Izraela s istotou vie, že Boh toho Ježiša, ktorého ste vy ukrižovali, urobil Pánom aj Mesiášom. ³⁷Keď to počuli, boli zasiahnutí v srdci a oslovili Petra a ostatných apoštolov: Muži, bratia, čo máme robiť? ³⁸Peter im povedal: Kajte sa a každý z vás nech sa nechá pokrstiť v mene Ježiša Krista na odpustenie svojich hriechov a dostanete dar Svätého Ducha. ³⁹Ved' tento prísľub patrí vám a vašim deťom, ako aj všetkým vzdialeným, ktorých si povolá Pán, náš Boh. (Sk 2,36–39)

Petrove slová zasiahli jeho poslucháčov priamo v srdci. Niektorí z nich mohli byť medzi tými, ktorí sa pred niekoľkými týždňami dožadovali Ježišovho ukrižovania (Luk 23,13–25). Teraz však boli presvedčení, že Ježiš z Nazareta bol naozaj Bohom ustanoveným Mesiášom. Preto žalostne volali: „Čo máme robiť?“ (Sk 2,37)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Prečítaj si text Sk 2,36–39. Pokús sa o vlastnú definíciu pokánia a krstu. Ako rozumieš podstatu prísľubu o dare Ducha, o ktorom hovorí Peter? Na čo všetko potrebuješ vo svojom živote Svätého Ducha?

Pokánie znamená radikálnu zmenu životného nasmerovania – odvrátenie sa od hriechu (Sk 3,19; 26,20). Nejde teda len o ľútosť alebo výčitky svedomia. Skutočné pokánie (podobne ako viera) je darom od Boha. Podobne ako všetky ostatné dary, môžeme ho buď prijať, alebo odmietnuť (Sk 5,31–33; 26,19–21; Rim 2,4).

Už od pôsobenia Jána Krstiteľa bolo pokánie spojené s krstom (Mar 1,4). Krst sa teda stal vyjadrením pokánia. Je to obrad, ktorý symbolizuje „zmytie hriechov“ a „kúpeľ znovuzrodenia“ (Sk 2,38; 22,16; pozri aj Tít 3,5–7).

Ľudia dostali na Turíce nielen ponuku odpustenia hriechov, ale aj možnosť prijať plnosť Ducha pre osobný rast, pre službu v cirkvi a predovšetkým na šírenie evanjelia. Práve to bolo pravdepodobne najväčším požehnaním, lebo hlavným dôvodom existencie cirkvi je oznamovanie dobrej správy o Bohu (1Pet 2,9). Toto „zvestovanie“ sa samozrejme nedeje len formou kázania, ale aj prostredníctvom rôznych iných darov služby (pozri Ef 4,11–13). Od Turíc mohli učeníci prežívať istotu spasenia a žiť v moci Svätého Ducha, ktorý im dával schopnosti konať zverené dielo.

- **Prečo je vedomie „odpustenia svojich hriechov“ také dôležité pre každého, kto chce ohlasovať evanjelium? Čo by ostalo z dobrej správy, keby nebolo práve odpustenie hriechov jeho súčasťou?**

APLIKÁCIA

PODNETY NA ZAMYSLENIE

Vyliatie Svätého Ducha na Turíce zjavilo veľmi dôležitú pravdu o tom, čo sa udialo v nebesiach a ako Boh Otec prijal Kristovu obeť za hriechy celého sveta. Zostúpenie Ducha ukázalo aj to, že v nebesiach sa začala Kristova služba na našu záchranu, ktorá vychádza z jeho obete. Tieto ohromujúce udalosti sú ďalším zjavením nádhernej pravdy, že nebesia a zem sú spojené takým spôsobom, aký sa teraz vymyká nášmu chápaniu.

„Kristovo nanebovstúpenie bolo znamením, že jeho nasledovníci prisľúbené požehnanie dostanú. Mali naň čakať, prv ako sa pustia do diela. Keď Kristus prešiel nebeskou bránou, jasajúci anjelský zástup ho sprevádzal až na trón. Sotva sa tento slávnostný obrad skončil, na učeníkov zostúpil v plnej miere Svätý Duch a Kristus bol skutočne oslávený tou slávou, ktorú mal u Otca od večnosti. Vyliatím Ducha na Turíce oznamovalo nebo, že Vykupiteľ slávnostne vystúpil na trón. Podľa svojho prisľubu zoslal z neba svojim nasledovníkom Ducha Svätého na znamenie, že ako kňaz a kráľ prijal všetku moc na nebi i na zemi a že je Pomazaným svojho ľudu.“ (AA 38.39; SA 27)

NÁMETY NA SPOLOČNÉ UVAŽOVANIE

1. Čo môže cirkev očakávať dnes vďaka Turícam, ktoré sa uskutočnili pred dvetisíc rokmi? Čo sa môže opakovať aj dnes a čo nie?
2. Uvažujte nad skutočnosťou, že Peter urobil centrom svojho turického kázania práve Ježišovo vzkriesenie. Vzkriesenie bolo udivujúce aj preto, že nech už boli očakávania Mesiáša v tom čase akékoľvek, nikto neočakával, že Mesiáš bude vzkriesený z mŕtvych – ani tí, čo ho očakávali najhorlivejšie. Čo sa z toho môžeme naučiť o dôležitosti poznania učenia Písma, nech sú už súčasné názory na štúdium Biblie akékoľvek?
3. Vo verši Sk 2,28 sa hovorí o dôležitosti krstu. Ako to bude s tými, ktorí síce uverili v Krista, ale neboli pokrstení? Svoju odpoveď zdôvodnite.